

Lyckad konferens om mångfald

Vad kan få 125 personer att samlas i Nässjö en höstlig helg? Så många mötte nämligen upp den 14–15 november till konferensen om hotad biologisk mångfald i odlingslandskapet.

ULLA-BRITT ANDERSSON

Initiativet till konferensen kom från Svenska Botaniska Föreningen och det var ett samarrangemang med riksföreningarna i ornitologi, mykologi och entomologi. Konferensen hölls på Sörängens folkhögskola i Nässjö.

Urban Emanuelsson från Centrum för biologisk mångfald inledde med att visa hur de unika naturvärden som man ännu finner i Rumänien kan ge oss en bild av hur Sverige en gång såg ut.

Ola Olsson, Lunds universitet, berättade om den häckfågeltaxering i odlingslandskapet som pågått sedan 1975. Trenderna är dystra, fåglarnas antal har minskat till hälften. Sånglärka är en av arterna med tydligast negativ utveckling.

Håkan Ljungberg, ArtDatabanken, redovisade hur situationen ser ut för marklevande evertebra-ter. Många jordlöpare är idag nästan helt försvun- nit från från fastlandet och finns i bästa fall kvar på Öland eller Gotland.

Före lunchen berättade Martin Sjö Dahl, Jordbruksverket, och Kill Persson, MiNa, om ängs- och betesmarkernas utveckling under de senaste årtiondena. Ett av delmålen i de 16 miljömålen slår fast att andelen betes- och ängsmark ska beva- ras och utökas. Vid den riksomfattande inven- teringen framkom att det fanns 270 000 hektar värdefulla ängs- och betesmarker i Sverige. Kill slog ett slag för för Jordbruksverkets databas Tuva där man kan hitta mycket intressant om olika naturvärden i ens närområde.

De senaste 15–20 åren har arealen ängs- och betesmark ökat i Sverige vilket kan te sig något förvånande. Ett problem är dock att hävden idag är för likriktad, mer krav behöver ställas för den ersättning som betalas ut. Måste alla marker betas varje år, var en fråga som lyftes. Mer markstörning och bränning behövs också i dagens landskap.

Leif Andersson, Pro Natura, visade resultat från en ny studie om effekter av den dåvarande omdiskuterade 50-trädsregeln. Ett antal provytor slumpades ut i områden som nyligen röjts och även ett antal oröjda referensytor. I snitt hade 80 % av trädsiktet tagits bort men trots detta hade man i de flesta fall inte nått ner till 50 träd. Asp, gran och al var de trädslag som hade röjts mest, men

Naturvårdsintresserade från hela landet fyllde salen när konferensen om hotad biologisk mångfald i odlingslandskapet hölls i Nässjö den 14–15 november 2009. Foto: Margareta Edqvist.

också jätteträd hade avverkats. Även när det gäller döda träd hade majoriteten huggits ner.

Sedan kom Håkan Ljungberg tillbaka och berättade om det besvärliga läget för våra dyngbaggar. Många av dem är rödlistade och en del är tyvärr redan försvunna.

Dan Christensson, Statens veterinärmedicinska anstalt, redogjorde för olika avmaskningsmedel och deras verkan. En del av dem är också fungicider och kan därför påverka svampfloran negativt. Växelbete eller sambete kan vara ett sätt att minska behovet av avmaskningsmedel.

Kjell Antonsson från länsstyrelsen i Östergötland berättade om den inventering av gamla och grova träd i odlingslandskapet som gjorts i länet. Inte mindre än 200 personer har varit engagerade i fältarbetet och de hittade sammanlagt 129 584 grova träd och hålträd.

Utvecklingen hos stor ögontröst och finn-ögontröst i landet redovisades av Ingvar Claesson, länsstyrelsen i Västra Götaland. Dessa ettåriga växter är beroende av god hävd vid rätt tidpunkt och på rätt sätt.

Om attrikedomen av svampar och kärlväxter i gräsmarker föreläste Mathias Öster, Stockholms universitet. Generellt kan man inte utgå ifrån att en lokal som är rik på kärlväxter också hyser många arter av vaxskivlingar.

Dagen avslutades av Johan Nitare, Skogsstyrelsen, som talade över temat hur hotbilden ser ut för svampfloran i södra Sveriges kulturpräglade skogar. Enormt stora förändringar har skett i våra skogar. Tall är på väg att försvinna helt, framför allt i södra Sverige, medan däremot granen ökar starkt. Intressanta svampar som är knutna till gran saknas tyvärr nästan helt i Sydsverige.

På söndagen höll Håkan Ljungberg ytterligare ett föredrag, nu om målkonflikter i naturvården. Vissa arter behöver ett ”hårt” bete medan andra vill ha mindre hävd. Tillräckligt stora arealer med betesmark krävs för att den variation som tidigare fanns i landskapet ska kunna rymmas.

Karl-Olof Bergman, Linköpings universitet, berättade om gullvivefjäril och vilken typ av gullvivor de helst vill ha. Stora gullvivor med fler blad i tätare bestånd nära buskar väljs i första hand när honorna ska lägga sina ägg. Därgräsfjäril

är knuten till lundstarr som helst ska stå nära brynkanter. Hur passar dessa fjärilar in i dagens miljöstöd?

Frågan ”Var finns blommorna i dagens odlingslandskap?” skulle besvaras av Niklas Johansson, länsstyrelsen i Jönköping. Många rödlistade bin är knutna till kärlväxter som gynnas av markstörning, till exempel åkervädd och väddklint. Dagens blomrika marker hittar vi ofta längs vägkanter, banvallar, i täkter och på industriområden och militära skjutfält.

Mikael Svensson, ArtDatabanken, talade om mikrohabitat och arternas uppträdande i odlingslandskapet. Många arter som tidigare fanns i ängsmarker har flytt till och uppträder idag i kulturlandskapet, exempelvis i kraftledningsgator.

Om att ha ett landskapsperspektiv när vi skyddar biologisk mångfald i jordbrukslandskapet berättade Henrik Smith, Lunds universitet. Att bevara biologisk mångfald är en nödvändighet för att ekosystemtjänster ska fungera, som tillgång till pollinatörer, kontroll av skadeinsekter med mera. Dagens miljöstöd verkar tyvärr inte alltid gynna mångfalden. Ekologiska jordbruk har störst effekt när de ligger i ett hårdutnyttjat jordbrukslandskap som exempelvis Söderslätt i Skåne. Tyvärr finns väldigt få ekologiska jordbruk där.

Margareta Edqvist, SBF, berättade om insamling av förekomstdata för hotade kärlväxter genom floravakteri, medan Olof Janson, ekologisk mjölkbonde från Götene, redogjorde för hur han arbetar med olika växtföljder för att kunna producera foder till sina kor utan att använda sig av konstgödning och bekämpningsmedel.

Om biologisk mångfald i ekologisk odling talade vidare Jan Bengtsson, SLU. Han tryckte på att individuella skötselplaner för den biologiska mångfalden bör tecknas av länsstyrelsen med den enskilde markägaren. Ekologisk odling ökar inte antalet rödlistade arter men är gynnsam för diversiteten i landskapet.

Ett intressant projekt mellan fågelskådare och jordbrukare redovisades av Sönke Eggers, SLU. Positiva exempel där samarbetet lett till ökad förståelse och gynnat fåglarna lyftes fram.

Stort tack till alla inblandade som gjorde helgen precis så intressant som man hoppats på!

